

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

**TURVALLISUUSJOHTAMINEN OSANA PUOLUSTUSVOIMIEN
TURVALLISUUSTOIMINNAN STRATEGIAA**

Kandidaatin tutkielma

Kadetti
Tuomas Rapala

Kadettikurssi 93
Viestiopinto-suunta

Huhtikuu 2009

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi: Kadettikurssi 93	Linja: Maasotalinja
Tekijä. Kadetti Tuomas Rapala	
Kandidaatin tutkielman nimi Turvallisuusjohtaminen osana puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiaa	
Oppiaine, johon työ liittyy Johtaminen	Säilytyspaikka Kirjoittajan hallussa
Aika Huhtikuu 2009	Tekstisivuja 30 Liitteitä

TIIVISTELMÄ

Turvallisuus on moniulotteinen käsite ja olotila, jonka tärkeys tiedostetaan viimeistään kun se on uhattuna. Turvallisuus on perustarve ihmiselle, mutta yhä useammin se on perustarve myös eri organisaatioille ja yrityksille. Turvallisuusjohtaminen taas on turvallisuuden hallintaa ja sen jatkuvaa edistämistä. Nykyaikaiselle turvallisuudelle ovat ominaisia monimutkaiset ja nopeasti muuttuvat uhkakuvat. Turvallisuuden hallinnassa korostuukin entisestään uhka – analyysien suunnittelu, sekä organisaation omien virheiden kautta tapahtuva oppiminen

Tutkimuksen aiheena oli tutkia turvallisuutta ja sen johtamista puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategian antamien suuntalinjojen sisällä. Tavoitteena oli aloittaa avaamalla ensin käsitteet turvallisuus ja turvallisuusjohtaminen, joiden avulla oli tarkoitus kartoittaa turvallisuuden eri ilmenemismuotoja sekä puolustusvoimien turvallisuusjohtamisen luonnetta. Turvallisuus käsitettä avattiin käyttämällä puolustusvoimille ominaisia uhkakuvia erottelemaan turvallisuuden eri osa – alueita. Lopuksi koottiin turvallisuusjohtamisesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä saadut tulokset ja verrattiin niitä puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiaan, jotta voitiin tehdä johtopäätöksiä sen ominaispiirteistä.

Vertailemalla sitä miten puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategia eroaa yleisistä turvallisuus käsityksistä. Kartoitettiin puolustusvoimille ominaisia turvallisuus näkemyksiä, sekä nostettiin esiin useimmin tekstissä mainittuja käsitteitä. Seuraavaksi määritettiin painopiste turvallisuusjohtamiselle, laskemalla montako kertaa kukin turvallisuusjohtamisen malli tai sen alle menevä asia mainittiin turvallisuustoiminnan strategiassa. Eniten esiinnoussutta mallia voitiin pitää turvallisuusjohtamisen painopisteenä.

Tutkimuksessa on havaittu turvallisuuteen vaikuttavat uhat keskeisiksi tekijöiksi puhuttaessa turvallisuudenjohtamisen luonteen ymmärtämisestä. Turvallisuusjohtaminen taas on ensisijaisen tärkeää uhkakuvien kartoittamiseksi, kokonaisuutta voikin siis pitää varsin kompleksisena.

AVAINSANAT

turvallisuus, johtaminen, turvallisuusjohtaminen, puolustusvoimat

TURVALLISUUSJOHTAMINEN OSANA PUOLUSTUSVOIMIEN TURVALLISUUSTOIMINNAN STRATEGIAA

1. JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta	1
1.2 Aikaisemmat tutkimukset turvallisuudesta	1
1.3 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen viitekehys	2
1.4 Tutkimusmenetelmät	4
1.5 Käsitteet	5
1.6 Lähdeaineisto ja rajaukset	8
2. TURVALLISUUS	9
2.1 Turvallisuus käsitteenä	9
2.2 Security	13
2.3 Safety	14
2.4 Turvallisuus käsitteet murroksessa	15
3. TURVALLISUUSJOHTAMINEN	17
3.1 Turvallisuusjohtaminen käsitteenä	17
3.2 Turvallisuusjohtamisen kehittyminen Suomessa	18
3.3 Turvallisuusjohtaminen on turvallisuuden hallintaa	20
3.4 Turvallisuusjohtamisen mallit	21
4. TUTKIMUKSEN KOKOAMINEN JA TULOKSET	23
4.1 Turvallisuuden ulottuvuudet	23
4.2 Turvallisuus käsitteet ja puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategia	25
4.3 Turvallisuusjohtaminen puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa	28
4.4 Jatkotutkimuskohteet	29
5. LÄHTEET:	31
5.1 Julkaistut lähteet:	31
5.2 Muut lähteet:	31

TURVALLISUUSJOHTAMINEN OSANA PUOLUSTUSVOIMIEN TURVALLISUUSTOIMINNAN STRATEGIAA

KUVAT:

KUVA 1: TUTKIMUKSEN VIITEKEHYS	3
KUVA 2: JOHTAMISEN NELIKENTTÄ, JOHTAMISEN LAITOS, MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU	6
KUVA 3: TIETEENALAT, JOISSA SAFETY- JA SECURITY KÄSITTEET ON MAINITTU YHDESSÄ (HANEN 2005).....	10
KUVA 4: BIBLIOMETRISEN ANALYYSSIN TULOS SAFETY- JA SECURITY KÄSITTEIDEN EROISTA (HANEN 2005 S.23).....	14
KUVA 5: MITEN TURVALLISUUSTOIMINTA LIITTYY MUUHUN TURVALLISUUSTOIMINTAAN (HUOVINEN 2004)	20
KUVA 6: TURVALLISUUSJOHTAMISEN MALLIT (REASON 1997).....	22
KUVA 7: TURVALLISUUSJOHTAMISEN ASEMOINTI PUOLUSTUSVOIMIEN TURVALLISUUSTOIMINNAN STRATEGIAAN.	23
KUVA 8: PUOLUSTUSVOIMIEN TURVALLISUUSTOIMINNAN STRATEGIAN MÄÄRITTÄMÄT UHKAKUVAT.	28

TURVALLISUUSJOHTAMINEN OSANA PUOLUSTUSVOIMIEN TURVALLISUUSTOIMINNAN STRATEGIAA

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Turvallisuus on nykymaailmassa paljon muutakin kuin ihmiselle ominainen perustarve. Globaalien turvallisuushkien myötä, turvallisuudelle asetetaan yhä korkeampia tavoitteita, ja uhkien muuttuessa on turvallisuuden ja sen hallinnan on seurattava muuttuvia suuntauksia. Muuttuvien haasteiden ja moniulotteisuuden takia siitä on muodostunut merkittävä tutkimuskohde, joka huomioidaan useilla eri tieteenaloilla. Tutkimuskohteena turvallisuutta pidetään haastavana, sen moniselitteisen käsitteistön ja eroavien näkemysten vuoksi. Tutkimuskohteena turvallisuus tarjoaakin tutkijalle mielenkiintoisen haasteen, ja monipuolisen toimikentän. Tulevaisuudessa turvallisuus tulee todennäköisesti myös entisestään kasvattamaan merkitystään, sillä esimerkiksi kaupallinen turvallisuuden luominen on jatkuvasti nostanut kysyntäänsä.

1.2 Aikaisemmat tutkimukset turvallisuudesta

Turvallisuuteen panostetaan nykyaikana yhä enemmän. Turvallisuus on aina ollut näkyvästi esillä globaaleissa tarkasteluissa, mutta myös kotimaan turvallisuus puhuttaa nykyään yhä useammin. Varsinkin sen heikentymisestä ja muuttuneista uhkakuvista keskustellaan mielellään eri tiedotusvälineissä ja julkaisuissa. Onkin siis mahdollista sanoa, että turvallisuuden tutkimuksessa on edetty viimeisen viiden vuoden aikana parempaan suuntaan. Lähdeaineistosta ilmenee lukuisia seikkoja, jotka ovat vaivanneet aikaisempia tutkimuksia. Esimerkiksi peruskäsitteiden puuttuminen tai olemassa olevien teorioiden moniselitteisyys estää tutkimuksen loogisen eteenpäin viemisen ja johdattaa tutkijan helposti sivuraiteille tutkimuksessaan. (Hanan 2005, s 3).

Turvallisuus on moniulotteinen käsite jota on tutkittu monista eri näkökulmista. Toiset osa – alueet ovat olleet myös tutkitumpia kuin toiset, joten pelkästään materiaalin keräämisessä syntyy helposti epätasaisuuksia. Esimerkiksi turvallisuuskulttuuria on tutkittu melko vähän verrattuna sen keskeiseen rooliin kokonaisturvallisuudessa (Hanan 2005, s 3). Työturvallisuus taas kaikkine alakohtineen näyttäisi varsin tutkitulta aiheelta (Juuti ja Vuorela 2002, s 7 - 15). Oman tutkimukseni kannalta tärkeintä eli turvallisuusjohtamista on myös käsitelty varsin laaja-alaisesti sekä siviili- että sotilasjohtamista ja turvallisuutta käsittelevissä opinnäytetöissä. Aikaisempien tutkimusten perusteella komentajakapteeni Tom Hanan listaa jatkotutkimuskohteiksi muun muassa johtamisen ja sen teorioiden soveltamisen turvallisuusjohtamiseen, turvallisuusalan horjuvan terminologian selvittämisen sekä organisaation arvojen ja turvallisuuskulttuurin merkityksen arvioinnin turvallisuutta kehitettäessä. (Hanan 2005, s 4)

Turvallisuuden tutkimukseen suhtaudutaan myönteisesti ja turvallisuus nähdään jatkuvasti keskeisenä perusarvona puhuttaessa mistä tahansa elämänalasta. Eri organisaatiot seuraavat kehitystä ja palkkaavat asiantuntijoita työskentelemään turvallisuusjohtamisen ja sen kehittämisen kanssa tulevaisuudessa (Työsuojelun perusteet 2003, s177). Turvallisuusjohtamisen tutkimiselle sotilasorganisaatioissakin lienee siis tarvetta käsitteiden ja ilmiöiden ymmärrettävyyden parantamiseksi ja toiminnan tehostamiseksi.

1.3 Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen viitekehys

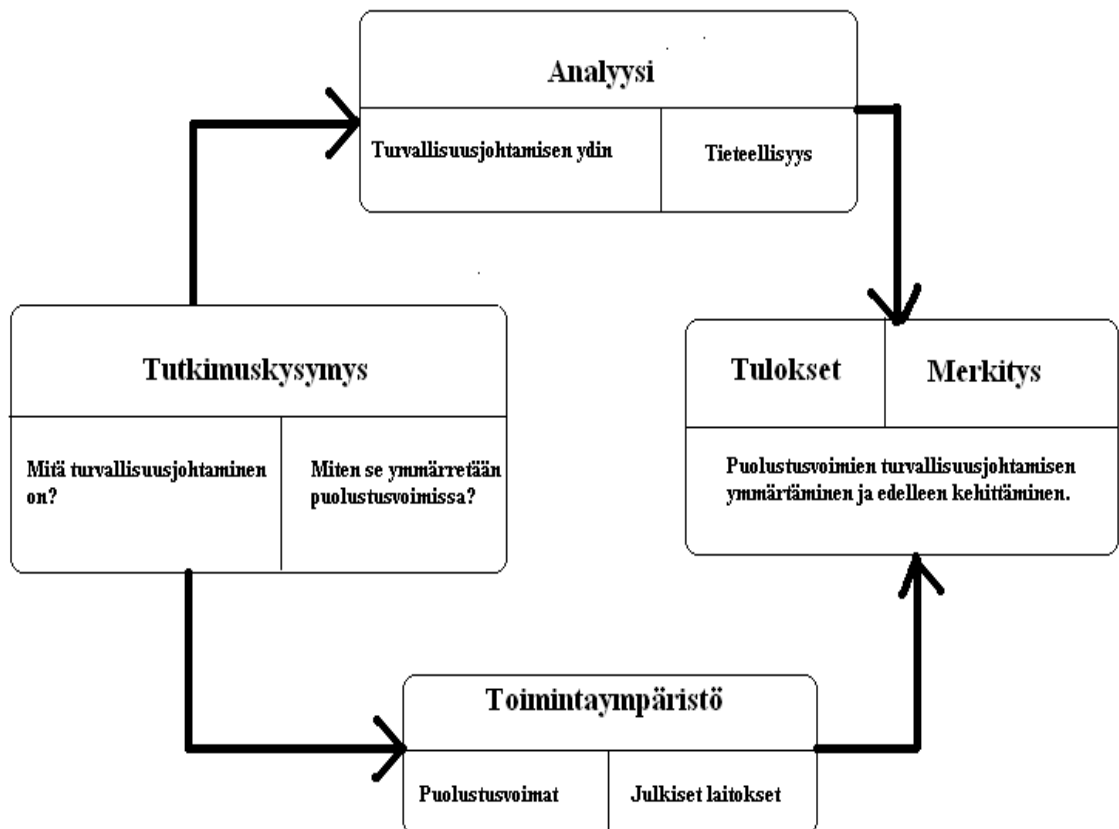
Tutkimukselleni olen asettanut seuraavat tutkimuskysymykset. Tarkoituksena on löytää vastaus pääkysymykseeni ratkaisemalla ensin siihen liittyvät alakysymykset.

PÄÄKYSYMYS:

- *Miten turvallisuusjohtaminen ilmenee puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa?*

ALAKYSYMYKSET:

- Mitä on turvallisuus ja turvallisuusjohtaminen?
- Miten security- ja safety käsitteet painottuvat puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa?
- Miten turvallisuusjohtamisen mallit painottuvat puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa?
- Eroaako puolustusvoimien turvallisuusjohtaminen yleisistä turvallisuusjohtamisen malleista?

Kuva 1: Tutkimuksen viitekehys

1.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksessa tutkitaan kokonaisvaltaista turvallisuusjohtamisen konseptin ymmärtämistä puolustusvoimissa. Tutkimusote on kvalitatiivinen ja tutkimuksessa käytettävät menetelmät ovat seuraavat:

- *Asiakirjatutkimus*
- *Kirjallisuusanalyysi*
- *Dokumenttitutkimus*

Tutkimuksessa käytetään kolmea kirjoitettuun tekstiin perustuvaa menetelmää tarvittavan teoriapohjan saamiseksi. Tutkimukseen on valittu luotettavimmat ja yleisesti hyväksytyt kirjalliset lähteet, jotta olisi mahdollista välttää alalla vaikuttavat erot käsitteiden ymmärryksessä. Luotettavien kirjallisten lähteiden ja faktojen kautta pystytään myös tekemään perusteluita ja valideja johtopäätöksiä aiheesta.

Tutkimuksen luonne on kvalitatiivinen perustutkimus turvallisuusjohtamisesta puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa, jonka toimintatavat ja menetelmät perustuvat kirjoitettuihin ohjesääntöihin ja säädöksiin. Haastattelussa ja kyselyissä olisi mahdollista todeta ohjesääntöjen toimivuus ja noudattamisprosentti, mutta työn luonteen ja suppeuden takia tutkimuksessa keskitytään ainoastaan virallisiin ja julkaistuihin lähteisiin.

Tutkimuksen teko tähtää luotettavien tulosten esittämiseen tässä tutkimuksessa, sekä turvallisuusjohtamisen ymmärtämisen kartoittamiseen puolustusvoimissa. Tavoitteiden saavuttamiseksi tutkimuksessa käytetään kirjallisuusanalyysiä. Tarkoituksena on kirjallisuusanalyysin keinoin tutkia käsitteiden security ja safety ilmenemistä puolustusvoimien turvallisuusjohtamisen ohjesäännöissä ja toimintaohjeissa. Vertailun tuloksista nähdään ymmärretäänkö turvallisuusjohtaminen puolustusvoimissa security vai safety keskeisenä, joka kertoo turvallisuusjohtamisen luonteesta ja tavoitteista. Lisäksi tutkimuksessa verrataan puolustusvoimien turvallisuusjohtamista vastaavaan yleiseen teoriaan aiheesta, jolloin vertailu auttaa asemoimaan puolustusvoimien turvallisuusjohtamista laajempaan turvallisuuden kenttään.

Turvallisuusjohtaminen voidaan myös jakaa malleihin (henkilömalli, tekninen malli ja organisaatiomalli), jotka huomioimalla tarkasteluun saadaan lisää syvyyttä. (Reason 1997). Mallien korostaessa eri turvallisuusjohtamisen osa-alueita voidaan puolustusvoimien turvallisuusjohtaminen avata näiden mallien mukaisesti käyttämällä yksinkertaista menetelmää, jossa lähdemateriaalissa useimmin mainittuja malleja voidaan pitää tärkeimpinä ja käytetympinä kuin vähemmän mainittuja. Tietyssä tekstissä useimmin mainittua mallia voidaan pitää kyseisen tekstikatkelman tärkeimpänä tekijänä, joka mahdollistaa myös suuntausten ja luonteen selvittämisen käyttämällä jo olemassa olevia perusoletuksia vertailukohteina. Tämän toistuessa riittävän usein voidaan yhteenlaskun keinoin todentaa turvallisuusjohtamisen mallien käyttömäärä ja yleisin turvallisuusjohtamisen malli.

1.5 Käsitteet

PUOLUSTUSVOIMAT:

Tässä tutkimuksessa puolustusvoimat nähdään ennen kaikkea organisaationa, jonka yksilölliset piirteet mahdollistavat turvallisuusjohtamisen tapauskohtaisten muuttujien ja luonteen selvittämisen.

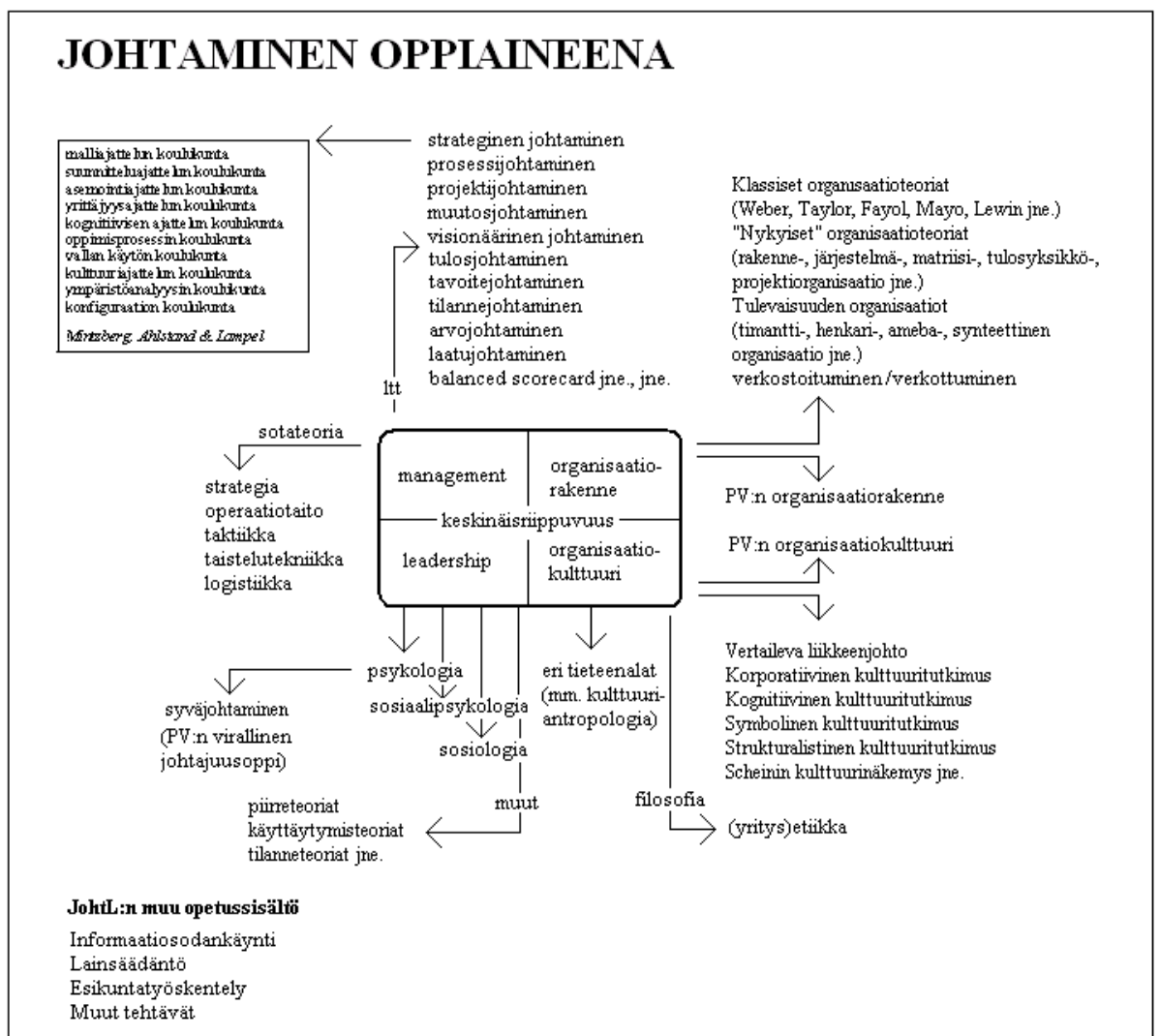
Puolustusvoimat määritellään puolustukselliseksi tehtäviensä ja luonteensa vuoksi. Sotilaallinen organisaatio on yleensä olemassa, sille määrättyjen tehtävien suorittamista varten ja on myös parhaiten määriteltävissä tehtäviensä kautta. Puolustusvoimat voidaan siis määritellä alla lueteltujen tehtäviensä kautta.

- Puolustusvoimilta edellytetään kaikissa tilanteissa aluevalvontaa ja kykyä koskemattomuuden ja itsenäisyyden puolustamiseen.
- Puolustuskykymme on estettävä ennalta sotilaallisen voiman käytöllä uhkaaminen ja maamme joutuminen sotilaallisten toimien kohteeksi.
- Harjoittamalla uskottavaa puolustuspolitiikkaa maahamme hyökkääminen tai alueemme hyväksikäyttö kolmatta osapuolta vastaan tulee kaikin tavoin kannattamattomaksi. (www.mil.fi)

JOHTAMISEN OPETUS PUOLUSTUSVOIMISSA:

Maanpuolustuskorkeakoulun johtamisen laitos määrittelee johtamisen neljän eri kokonaisuuden summaksi. Neljä eri osa-aluetta muodostavat yhdessä niin sanotun nelikentän, joka rakentuu johtajuuden ”leadership”, johtamisen ”management”, organisaatorakenteen ”structure” ja kulttuurin ”culture” keskinäisriippuvuudesta. (Virta julkaisusarja 1, s.22)

Johtajuus ”leadership” koskee nelikentässä ihmisten johtamista. Ajatuksena on, että alaiset sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin ja johtaja huomioi heidän tarpeensa. Johtaminen ”management” on asioita koskevaa päätöksentekoa ja johtamiseen liittyvän hierarkkisen ja vaiheittaisen prosessin toteuttamisen osaamista. Organisaatiokulttuuri ”culture” näkyy ihmisten perusoletuksia, asenteita, arvoja tai mielipiteitä ilmentävänä toimintatapana ja käyttäytymisenä. Organisaatioon ja sen kulttuuriin vaikuttavat myös tiedostamattomat perusoletukset kuten kulttuuri, organisaatioon vaikuttaa myös esimiesten johtamistavat – ja käyttäytyminen. Organisaatorakenne ”structure” on väline jonka avulla määritellään työnjako, käskyvalta ja yhteistoimintasuhteet. Kyseessä on siis sosiaalinen, taloudellinen ja tekninen ohjauksjärjestelmä. (Virta julkaisusarja 1, s.22)

Kuva 2: Johtamisen nelikenttä, Johtamisen laitos, maanpuolustuskorkeakoulu

TURVALLISUUS PUOLUSTUSVOIMISSA:

Yksilön kannalta turvallisuus on tunne ja tarve jotka perustuvat ympärillä vallitsevaan tilanteeseen ja koostuvat yksilön niistä tekemistä tulkinnoista. Organisaation tila on asiain tila, jossa riskit ovat hallinnassa. Arvoihin, asenteisiin ja toimintatapoihin vaikuttamalla pyritään ennalta ehkäisemään mahdollisia onnettomuuksia ja parantamaan julkisuuskuvaa. Puolustusvoimissa turvallisuus (security ja safety) sisältää kaikki ne keinot, joilla turvataan henkilöstö, tieto, materiaali, maine, ympäristö ja toiminta. Turvallisuus jaetaan henkilöstöturvallisuuteen, tietoturvallisuuteen, fyysiseen turvallisuuteen ja toiminnan turvallisuuteen. Turvallisuustoiminnan keinot ovat edelleen jaettuna useisiin ja osin päällekkäisiin osa-alueisiin. Monipuolinen keinovalikoima edellyttää ajanmukaista turvallisuustilannekuvaa. (PEturv-os:n PAK 01:02)

SISÄINEN TURVALLISUUS PUOLUSTUSVOIMISSA:

Sisäinen ja ulkoinen turvallisuus kytkeytyvät yhä enemmän toisiinsa ja niiden keskinäinen raja on muuttunut. Suomen turvallisuuden keskeiset uhat painottuvat aikaisempaa enemmän sisäiseen turvallisuuteen. Yhä useammin sisäisen turvallisuuden uhat tulevat maamme ulkopuolelta, tässä suhteessa on tapahtunut viimeisen vuosikymmen aikana selvä muutos ja riskitekijät ovat lisääntyneet. Näistä esimerkkeinä ovat kansainvälinen organisoitu rikollisuus, huumerikollisuus, talousrikollisuus, laitton maahantulo ja ihmiskauppa, tarttuvat taudit sekä mahdollisuus terrorismiinkin. (www.mil.fi)

Toisaalta myös kotimaassa väestön ikääntyessä ja muuttoliikkeen seurauksena kaupunkikeskusten kasvaessa turvallisuusuhat muuttuvat. On haaste taata jatkossakin haja-asutusalueiden ja syrjäisen maaseudun turvallisuuspalvelut. Samalla kaupunkikeskuksissa on yhä useammin paikkoja, joissa voi tapahtua suuronnettomuus. Onnettomuusriskiä lisäävät myös väestön ikääntyminen, sekä ilmaston muutosten mukanaan tuomat ääri-ilmiöt kuten tulvat ja myrskyt. (www.mil.fi)

Sisäisessä turvallisuudessa tuleekin varautua entistä suurempiin turvallisuusuhkiin ja tulee olla kykyä operaatioihin sekä koti- että ulkomailla. Tämä koskee niin rikollisuutta kuin onnettomuuksia, mikä edellyttää valtakunnalliselta toimintakyvyltä uudenlaisia valmiuksia. Sisäinen turvallisuus tavoittelee sellaista yhteiskunnan tilaa, jossa jokainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista tai suomalaisen yhteiskunnan taikka kansainvälistyvän maailman ilmiöistä ja muutoksista johtuvaa aiheellista pelkoa ja turvattomuutta. (www.mil.fi)

TURVALLISUUSJOHTAMINEN PUOLUSTUSVOIMISSA:

Riskienhallintaan tähtäävää toimintaa, joka perustuu organisaation turvallisuuspolitiikkaan ja – strategiaan (PEturv-os:n PAK 01:02). Turvallisuusjohtaminen perustuu riskienhallintaan, jonka tärkeimpänä tavoitteena on onnettomuuksien ja rikosten ennalta ehkäisy. Tämä edellyttää avointa uhkien, vaaratilanteiden ja onnettomuuksien syiden selvittämistä. Turvallisuusjohtamiseen vaikuttaa myös puolustusvoimissa vallalla oleva turvallisuuskulttuuri. Hyvä turvallisuuskulttuuri rakentuu johdon sitoutumisesta, riittävästä ammattitaitoisesta ja motivoituneesta henkilöstöstä, ajantasaisesta normistosta sekä vaatimukset täyttävästä toiminnasta ja teknologiasta. Turvallisesti toimivassa työyhteisössä arvostetaan henkilöstöä, tietoa ja taitoja sekä huolehditaan materiaalista. (PEturv-os:n PAK 01:02)

RISKI JA SEN HALLINTA PUOLUSTUSVOIMISSA:

Riski on uhan todennäköisyyden ja mahdollisen vahingon vaikutuksen tulo, riskiluku. Riski voi olla myös mahdollisuus menettää päämääräksi asetettu seikka. Riskianalyysillä tehdään etukäteen laadittujen menetelmien mukaisesti selvitys uhkien ja niiden todennäköisyyksien aiheuttaman suuruuden selvittämiseksi ja analysoimiseksi. Analyysiin usein liitetään myös toimenpide-ehdotuksia. Riskienhallinta on järjestelmällinen tapa turvata resurssit ja toiminta siten, että riskien kokonaisvaikutukset ovat optimaalisesti mahdollisimman pienet ja asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Riskien hallinnan vaiheita ovat esimerkiksi toimintavirtojen kartoitus, uhkien kartoitus, riskien tunnistaminen, riskienhallintamenetelmien valinta, riskien analysointi, riskien poistaminen, siirtäminen, pitäminen omalla vastuulla ja riskienhallinnan organisointi. (PEturv-os:n PAK 01:02)

1.6 Lähdeaineisto ja rajaukset

Tutkimuksessa käytetään lähteinä turvallisuudesta ja sen johtamisesta julkaistua aineistoa, kuten puolustusvoimien virallisia asiakirjoja. Puhuttaessa turvallisuusjohtamisesta puolustusvoimissa pysyväisasiakirjat sekä muut viralliset ohjeet ja käskyt antavat parhaan kokonaiskuvan puolustusvoimissa vallalla olevasta ajattelutavasta, edustaen virallista kantaa käsiteltäviin asioihin. Puolustusvoimien sisältä, kuten varikoilta ja laitoksista olisi mahdollista löytää loputtomasti erilaisia vakioituneita toimintatapoja ja käytäntöjä turvallisuuskulttuurista riippuen, mutta lähdekritiikin takia olen pidättäytynyt ainoastaan virallisissa asiakirjoissa ja julkaisuissa.

Sotilaallisessa tutkimuksessa erilaisilla oppailla ja ohjesäännöillä on keskeinen merkitys, mutta näiden käyttö tutkimuksessa ei ole aina yksinkertaista, sillä niille on usein vaikea määrittää kirjoittajaa tai kirjoittajia. Tutkijan onkin siis hyväksyttävä teosten erilainen totuusarvo ja valittava tarkkaan käyttämänsä lähteet. (Virta julkaisusarja 1, s 22)

Puolustusvoimien ulkopuolelta olen kerännyt, opinnäytetöitä ja kirjallisuutta, vertailu - kohteeksi laajentamaan näkemystä turvallisuusjohtamisesta. Otollisimpia lähteitä on löytynyt varsinkin työturvallisuuden ja kaupan aloilta. Vertailu siviilialojen tapaan jäsentää ja ymmärtää turvallisuusjohtaminen, auttaa myös asemoimaan turvallisuusjohtamista puolustusvoimissa.

Olen rajannut tutkimuksen koskemaan sisäisen turvallisuuden johtamista rauhanajan puolustusvoimissa. Tarkoituksena on selvittää puolustusvoimien käsityksiä omasta turvallisuusjohtamisestaan. Puolustusvoimien tehtäviin liittyvän turvallisuusjohtamisen tarkastelu on jätetty pois, tutkimuksen koon rajoittamiseksi. Tutkimuksessa käytetään ainoastaan voimassaolevia lähteitä, jotta voitaisiin keskittyä tähänhetkisiin käsityksiin turvallisuusjohtamisesta puolustusvoimissa. Metodiksi turvallisuusjohtamistarkastelulle olen rajannut safety- ja security käsitteiden käytön kautta ilmenevät eroavaisuudet turvallisuusjohtamisen ymmärtämisessä. Näiden suuntalinjojen välillä en tee enempää rajauksia, jotta olisi mahdollista saada kuitenkin mahdollisimman kokonaisvaltainen kuva turvallisuusjohtamisesta ja sen ilmenemisestä puolustusvoimissa. Tutkimuksessa lähestytään turvallisuutta safety- ja security käsitteiden näkökulmasta.

2. TURVALLISUUS

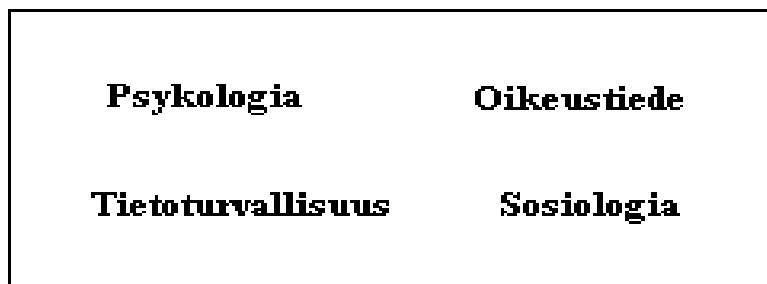
2.1 Turvallisuus käsitteenä

Turvallisuus on usean tekijän summa. Ei ole olemassa absoluuttista turvallisuutta. Turvallisuutta voi luoda oikeanlaisella varautumisella ja toiminnalla. Turvallisuus käsitettä voi avata eri tavoilla. Usein käytetty menetelmä on selittää turvallisuus tunnetilana, jossa riskien vähyden ja niiden hallinnan kautta ihminen kokee olevansa turvassa. (www.edu.fi)

Turvallisuudella ja riskeillä on keskinäisriippuvuus, jossa toinen on aina vallalla oleva. Haluttaessa korottaa tai kasvattaa turvallisuuden määrää, turvallisuutta. Ei suoranaisesti pyritä kasvattamaan turvallisuuden määrää, vaan laskemaan riskien ja turvattomuuden määrää. Työtapaturma vaaraa laskettaessa, esimerkiksi oikeanlaisilla turvalaitteilla riski onnettomuuden syntymiseen pienenee ja yrityksen turvallisuus paranee.

Käytännössä riskien laskeminen tapahtuu vaikuttamalla niin ajatusten kuin toiminnankin asteella. Oikeanlaisella välineistöllä ja tehokkaalla turvallisuusjohtamisella pyritään ennakoimaan ja varautumaan tapaturmiin sekä käsittelemään jo tapahtuneet onnettomuudet niin, että niiden tuoma kokemus ei menisi hukkaan. Vaikuttamalla työntekijöiden asenteisiin edellä mainituilla keinoilla on mahdollisuus luoda turvallisuuskulttuuri, jossa riskit tiedostetaan ja niihin varaudutaan. Tärkeä on myös luoda avoin ilmapiiri virhe ilmoituksille, jotta virheistä voitaisiin oppia ja heikkoja kohtia vahvistaa.

Safety ja security käsitteet yhdessä

Kuva 3: Tieteenalat, joissa safety- ja security käsitteet on mainittu yhdessä (Hanan 2005).

Edellä olevassa kuvassa on kuvattuna eniten viittausmääriä saaneet tieteenalat tai alueet, joissa käytetään käsitteitä safety ja security yhdessä. Tulokset on saanut diplomityössään komentajakapteeni Tom Hanen. Tutkimuksen mukaan tulokset tukevat käsitystä siitä, että käsitteet eivät ole synonyymejä, mutta tieteenalat käyttävät kumpaakin tutkimuksissaan. (Hanan 2005, s.19)

Toisin kuin suomenkielessä englanninkielessä turvallisuudesta käytetään kahta rinnakkaista käsitettä. Turvallisuus käsite on jaettu kahtia security- ja safety käsitteisiin. Molemmat käsitteet liittyvät turvallisuuteen, mutta tarkastelevat eri osa-alueita. Käsitteet voivat esiintyä samassa kontekstissa, mutta eivät kuitenkaan ole synonyymejä. Security ja safety käsitteet esiintyvät useilla tieteenaloilla yhdessä. Tutkimusten mukaan ainakin taloustieteen, sosiologian, kriminologian ja psykologian tieteenaloilla kyseiset käsitteet esiintyvät yhdessä. Asiayhteydet kuitenkin vaihtelevat aina tutkimusaloittain. Useissa eri lähteissä on huomattavissa yhtäläisyyksiä turvallisuuden käsitteen tulkinnassa, toisinaan sitä kuitenkin lähestytään eri suunnista.

Turvallisuus sisältää kaksi ulottuvuutta, joita englanninkieliset käsitteet safety ja security kuvaavat hyvin. Safety - käsite kattaa erilaiset suojautumismekanismit esimerkiksi onnettomuuksilta tai luonnonkatastrofeilta ja yhteiskunnan vakautta ylläpitävät järjestelmät. Security - termi viittaa inhimillisen toiminnan turvallisuuteen tai turvattomuuteen, kuten sotien, rikollisuuden tai terrorismin vaikutuksiin. (www.tekes.fi)

Suomen kielen käsite turvallisuus kattaa englannin kielen käsitteet safety ja security. Safety - käsite liittyy yleensä tahattomiin onnettomuuksiin ja tapaturmiin, jotka viittaavat esimerkiksi työ-, liikenne-, koti-, palo- ja tuoteturvallisuuteen. Security – käsite liittyy yleensä tahalliseen vahingontekoon ja viittaa esimerkiksi rikollisuuteen, terroriin ja yritysturvallisuuteen. Tähän on poikkeuksena muun muassa tietoturvallisuus, jossa tietoturvariskeiksi luetaan sekä tahalliset että tahattomat riskit. On huomattava, että tietoliikenteen ammattikielessä security - käsite tarkoittaa lähinnä tietoturvaa. Tietoturvaa kuvaamaan käytetään englanninkielistä termiä network and information security sekaannusten välttämiseksi. Tämä nimeämiskäytäntö perustuu Euroopan tietoturvaviraston ENISAn (European Network and Information Security Agency) esimerkkiin. (www.vtt.fi)

Puhuttaessa security- ja safety käsitteestä yhdessä, voidaan puhua kokonaisturvallisuudesta, joka kattaa kummatkin osa-alueet. Esimerkki kokonaisturvallisuudesta: Kemiantehtaassa on turvallisuusrakennelma (*safety*), joka mahdollistaa tehtaan häiriöttömän toiminnan ja ehkäisee ennalta onnettomuuksia. Terroristien tai rikollisten varalta (*security*) tehtaassa voi olla vartiomiehiä, tietokoneet on suojattu ja niin edelleen, mutta rikollisten läpäistessä turvaverkon (*security*) tuhojen laajuuden määrittää lopulta tuotannon turvallisuusjärjestelmä (*safety*). Tämä on nähty turvallisuuden kokonaisuutena. (Hanan 2005, s.21)

Kansalaisten turvallisuuden kannalta yhteiskunnan järjestelmien häiriötön toiminta on välttämätöntä. Häiriöt voivat lamaannuttaa koko yhteiskunnan toiminnan. Infrastruktuuri ja turvallisuuskysymykset kietoutuvat monin tavoin toisiinsa. Kyse on monimutkaisista vuoro- ja yhteisvaikutuksista, joiden ennakointi on yhä vaikeampaa. Infrastruktuuri nojaa tietoliikenteeseen ja tietoverkkoihin. Suomen geopoliittinen asema, ilmasto, väestön koko ja erilaiset energia- ja ympäristövarannot määrittävät ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden reunaehdot sekä infrastruktuurin kehittämisen ja suojaamisen tarpeet.

Yhteiskuntien eriytymisen ja kansainvälistymisen seurauksena pelkkä kansallinen turvallisuus ei voi toimia enää ainoana ulko- ja turvallisuuspolitiikan ohjenuorana. Valtion aseman suhteellinen heikkeneminen on altistanut kansalaiset ja koko yhteiskunnan aikaisempaa suuremmin erilaisille ulkoisille uhkatekijöille. Tämä edellyttää entistä monipuolisempia keinoja turvallisuuden takaamiseksi. Perinteiset sotilaalliset keinot eivät kykene vastaamaan useimpiin uusiin turvallisuusuhkiin. Nämä muutokset ovat vaikuttaneet myös turvallisuusajatteluun. (Väyrynen 2007)

Suomessa ulko- ja puolustuspolitiikan rinnalle luotiin 1960-luvulla turvallisuuspolitiikan käsite. Kansainvälisessä keskustelussa kehitettiin 1990-luvun alussa laaja turvallisuuden käsite, joka nyt on omaksuttu myös Suomessa. Tämä merkitsee sitä, että periaatteessa kaikki kansalaisten olemassaoloon, hyvinvointiin ja identiteettiin todellisesti tai potentiaalisesti kohdistuvat vakavat uhkatekijät "turvallistetaan" ja tuodaan siten turvallisuuspolitiikan piiriin. Laaja turvallisuuden määritelmä omaksuttiin meillä jo vuonna 2004 valmistuneen ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon pohjaksi. Tämä kehitys näyttää viime aikoina vahvistuneen, mitä osoittaa viime vuonna eri ministeriöiden yhteistyöllä valmistunut yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia. Kyseessä on hyvin yksityiskohtainen ja oikeastaan koko yhteiskuntapolitiikkaa "turvallistava" asiakirja. (Väyrynen 2007)

Tutkimus on edetessään jo osoittanut, että turvallisuuden monijakoisessa kentässä ei aina ole yksimielisiä mielipiteitä käsitteiden tai määritelmien suhteen. Turvallisuus käsitteenä voidaan eri aloilla avata eri tavoin ja usein, siihen myös keskitytään tarpeiden määrittämistä kulmista. Tutkiessani eri tapoja määritellä turvallisuutta olivat safety- ja security käsitteet kuitenkin käyttämissäni lähteissä ymmärretty varsin samalla tavalla niin siviili - kuin sotilasjulkaisuissakin. Tulokset tukevat tutkimukseen valitun safety- ja security käsitteiden välisen vertailun sopivuutta, jotta tulokset olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia käytettäessä eri tieteenalojen julkaisuja lähteinä.

2.2 Security

Security sanaa käytetään yleisimmin puhuttaessa turvallisuuden luomisesta tai sen vaatimisesta. Turvallisuuden luomiseksi on vastattava turvallisuutta heikentäviin ongelmiin. Security käsite ilmeneekin yleensä asia yhteyksissä joissa puhutaan tuottamuksellisuudesta ja suunnitelmallisuudesta, kuten terrorismista, rikollisuudesta. Security johdetaan latinan kielen sanasta securus: se (ilman), cura (huoli, huolenpito, hoiva, valvonta) Käsitteen etymologinen perusta voikin siis olla negatiivinen tai positiivinen. Security ilmenee usein myös turvallisuusalan yrityksistä, yhteisöistä tai puolustusvoimista puhuttaessa. (Hanan 2005, s.20)

Suomen puolustusvoimat määrittelee securityn turvallisuuskäsitteeksi, joka sisältää turvallisuuden hallinnon sekä materiaalin ja tiedon turvaamisen rikollista toimintaa vastaan. Bibliometrisellä tutkimuksella on onnistuttu selvittämään, että kahden turvallisuuskäsitteen eroa on maailmalla tutkittu varsin runsaasti viime vuosina. Terroristiiskut, kuten Yhdysvaltoja vastaan 2001 suunnattu isku ovat saaneet turvallisuuden painopisteen kääntymään maailmalla yleisesti enemmän security kuin safety keskeiseen ajatteluun. (Hanan 2005, s.21)

Ennen vuoden 2001 terrori-iskuja turvallisuudesta puhuttiin lähinnä safety- käsitteen näkökulmasta. Suurimmiksi turvallisuusriskeiksi luokiteltiin onnettomuudet ja tapaturmat, jotka perustuivat yleensä ihmisen aiheuttamaan tahattomaan onnettomuuteen. Hyvänä esimerkkinä toimii vaarallisten aineiden kanssa laiminlyödyt turvallisuusvaatimukset, ja kuljetuksen aikana tapahtuneet ajovirheet. Toisena tapaturmien ja riskien aiheuttajana pidettiin luonnonvoimia. Hirmumyrskyt ja tulvat olivat 1900 - luvulla lopulla todennäköisempiä turvallisuusuhkia kuin ihmisten aiheuttamat tahalliset terroriteot. (Gray 2004, s.567 - 569)

2.3 Safety

Safety - käsite ymmärretään yleensä turvapaikkana tai turvallisenä olotilana. Perussana: (safe – turva). Toisin kuin security käsite, safety ei yleensä sisällä samanlaista aktiivista toimintaa kuten turvaamista. Safety - sanaa käytetään yleensä puhuttaessa onnettomuuksista ja niiden ehkäisemisestä. Leimaa antavaa tutkituissa artikkeleissa on, että safety - käsite näyttää sisältävän inhimillisyyden ja tahattomuuden, mutta ei ”pahansuopaa – tahallisuutta”.

Käytännön esimerkkejä safety - käsitteestä löytyy usein turvallisuusrakenteista, kuten tehtaan häiriöttömän toiminnan takaava turvallisuusrakennelma, joka lopulta määrittää myös tuotannon tuhojen laajuuden onnettomuuden tai tahallisen vahingonteon sattuessa. Muita esimerkkejä alueista, joissa käytetään safety - käsitettä ovat lentokoneiden ja rakennusten hätäuloskäynnit, liikenteessä käytetyt nopeusrajoitus ja turvamerkinnät sekä tietoturvallisuutta parantavat laitesuunnittelu ja integrointi. (Hanan 2005, s.21)

Kuva 4: Bibliometrisen analyysin tulos safety- ja security käsitteiden eroista (Hanan 2005 s.23).

2.4 Turvallisuus käsitteet murroksessa

Organisaatioiden turvallisuutta tutkitaan poikkitieteellisesti soveltaen eri tutkimusalueiden tietoa. Tutkimusten näkökulmat voivat kohdistua muun muassa tekniikkaan, kulttuuriin, käyttäytymiseen, johtamiseen, työympäristötekijöihin, päästöihin sekä yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Näkökulmien yhdistäminen on haasteellista ja kokonaisuutena organisaation turvallisuutta on vaikea määritellä. Käytännössä organisaation turvallisuuden varmistamiseen tähtäävä toiminta hajaantuu Suomessa erilaisiin sektoreihin kuten työturvallisuuden, ympäristöturvallisuuden ja tietoturvallisuuden varmistamiseen. Näitä sektoreita pitää erillään muun muassa erilainen kehityshistoria sekä eri ministeriöiden alainen säätely. Toisaalta sektorit sisältävät myös yhteisiä tavoitteita ja toimintatapoja. (Lanne 2007)

Tietotekniikan alalla esimerkiksi security - käsite ymmärretään kokonaan omana turvallisuus käsitteenään. Käsitteen katsotaan liittyvän varsinaisen tiedon turvaamiseen, kun taas safety-käsitteen aluetta ovat lähinnä ihmisistä aiheutuvat fyysisen suunnittelun ja integroinnin vaikutukset tietojärjestelmiin. (Hanan 2005, s.21)

Muita alakohtaisia eroja safety ja securityn välillä esiintyy esimerkiksi lentokentillä, joissa suoritettavat turvallisuusmääräysten mukaiset turvallisuustarkastukset, ovat perinteistä turvallisuuden luomista ja näin ollen ne yhdistetään käsitteeseen security. Matkustajan siirtyessä koneeseen ja tarkistaessaan lähimpänä sijaitsevan hätäuloskäynnin sijainnin, puhutaan selvästi tahattomaan onnettomuuteen varautumisesta eli safety – käsitteestä. (Hanan 2005, s.21)

Synonyymisanakirja määrittelee käsitteet suoraan toistensa synonyymeiksi. Ainoana erona on, että safety - sanan selitteessä mainitaan myös sana ”injury” viitaten tapaturmaan tai loukkaantumiseen, jota ei ilmene security - käsitteen määritelmässä. (Hanan 2005, s. 21)

Olen tarkoituksella yrittänyt erottaa käsitteet toisistaan, jotta olisi helpompi tulkita ja ymmärtää käsitteiden olemusta ja turvallisuuden isompaa käsitettä. Kuten edellä olevassa kuvassa (4) on esitettyä suurimmat eroavaisuudet käsitteiden välillä. Käsitteiden erottamiselle ei kuitenkaan tulevaisuudessa ole enää välttämättä tarvetta, sillä kuten suomenkielessä turvallisuudesta puhuttaessa on vain yksi käsite turvallisuus, on myös maailmalla aloitettu siirtyminen suuntaan, jossa safety- ja security käsitteet voitaisiin lopulta yhdistää. Eri aloilta on saatavissa runsaasti esimerkkejä käsitteiden käytöstä erillään, mutta kuitenkin niin rinnakkaisina ja vahvassa keskinäisriippuvuudessa, että tarpeen kahden erillisen käsitteen olemassaololle voi kyseenalaistaa.

Turvallisuusala on myös muillakin tavoin murroksessa, joka johtuu jatkuvasta turvallisuuskeskustelusta ja lisääntyvästä turvallisuuden tarpeesta. Tiedonkulun helpottuessa ja tehostuessa jatkuvasti, ovat ihmiset myös paremmin tietoisia heihin kohdistuvista uhkakuvista ja lisääntyvistä riskeistä. Turvallisuuden tarve on perustarve, jonka puuttumiseen reagoidaan nopeasti. Ylilyöntien todennäköisyys kasvaa, jos turvallisuuden olemusta ja käsitteen merkitystä kansalaisten perustarpeena ei ymmärretä. Tämän haasteen ympärille on syntynyt uusia varoittavia käsitteitä kuten esimerkiksi *turvallisuusähky*, *upottava riskisuo* tai *turvallisuususkonto*. (Hanan 2008, luento)

Tästä syystä maailmalla onkin meneillään useita turvallisuusalan hankkeita, jotka tähtäävät toiminnan ja turvallisuuden kehittämiseen. Yhteiskunnan turvallisuuden ja elintärkeiden toimintojen takaaminen on noussut Euroopassa merkittäväksi haasteeksi. EU:n toimesta on aloitettu Security - ohjelma, jonka vuotuiseksi rahoitukseksi on esitetty miljardi euroa. Ohjelman perusteluissa todetaan, että teknologia ei voi taata turvallisuutta, mutta turvallisuutta ei voida saavuttaa ilman teknologian tukea. Edelleen perusteluissa korostetaan sitä, että turvallisuus - ja puolustustutkimus lähestyvät yhä enemmän toisiaan. Täten vanha erottelu siviili- ja sotilastutkimukseen on pienenemässä, koska on todettu, että molemmat hyödyntävät samaa osaamista. Tätä on korostettu myös Suomessa Puolustusvoimien vuonna - 2005 käynnistyneissä teknologiahankkeissa. (www.vtt.fi)

Ottaen huomioon tulevat ”trendit” puolustus ja turvallisuus – tutkimuksen tihevästä yhteistyöstä. On paikallaan tutkia turvallisuutta puolustusvoimissa, ja selvittää sen ominaispiirteet ja eroavaisuudet. Myöhemmin tutkimuksesta saatuja tuloksia voidaan hyödyntää luotaessa pohjaa ja yhteistä termistöä jatkotutkimuksille. On tärkeää, että käsitteet ymmärretään samoin, sillä ilman yhteistä käsitteistöä ei voida luoda hedelmällistä pohjaa tulevaisuudessa tapahtuville yhteisille projekteille.

3. TURVALLISUUSJOHTAMINEN

3.1 Turvallisuusjohtaminen käsitteenä

Turvallisuusjohtaminen puolustusvoimissa käsitetään perustuvan riskien hallintaan, jonka tärkeimpänä tavoitteena on onnettomuuksien ja rikosten ennaltaehkäisy. Tämä edellyttää avointa uhkien, vaaratilanteiden ja onnettomuuksien syiden selvittämistä. Turvallisuusjohtaminen on riskienhallintaan tähtäävää toimintaan, joka perustuu organisaation turvallisuuspolitiikkaan ja strategiaan (PEturv-os:n PAK 01:02). Siinä yhdistyy samalla sekä ihmisten, että menetelmien johtaminen. Lisäksi sitä voidaan käyttää niin yksilötason kuin organisaatioiden ja globaalien tason turvallisuudenhallintaan.

Turvallisuusjohtamista on myös luonnehdittu turvallisuustoiminnan osa-alueita yhdistäväksi ja niitä koordinoivaksi toiminnaksi. Sen tärkeimpänä tehtävänä on riskien hallinnan ja analyysien avulla laatia turvallisuustoiminnan suunnitelmat, ohjeet ja käskyt. Varautumisen ohella turvallisuusjohtamiselle on ominaista nopeat ja muuttuvat tilanteet, joihin on reagoitava nopeasti ja koordinoitusti muiden viranomaisten kanssa.

Kaikkien turvallisuustoimijoiden välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta tarvitaan turvallisuuden hallintaan liittyvien vastuiden ja tehtävien koordinoinnissa, yhteisen turvallisuuskäsityksen ja tavoitteen muodostamisessa, oppimisessa sekä päätöksenteko-, ongelmanratkaisu- ja muutostilanteissa. (Lanne 2007)

Turvallisuusjohtamisen katsotaan liittyvän myös olennaisesti kulttuuriin, jonka siivittämänä on aloitettu yleisesti puhumaan turvallisuuskulttuurista. Esimerkiksi työpaikoilla suositetaan turvallisuuskulttuuri käsitettä puhuttaessa siellä vaikuttavasta turvallisuuden vaalinnan ja ymmärtämisen ilmapiiristä. Turvallisuusjohtaminen kytkeytyy kaikkiin johtamisen osa-alueisiin, tällä hetkellä tutkimuksessa painottuu organisaatiokulttuuri (Hanan 2008, luento).

Tulevaisuudessa käsitteet kuten turvallisuus ja sen johtaminen saattavat kohdata suuriakin muutoksia. On olemassa eri koulukuntia, jotka näkevät asiat hieman eri tavalla, esimerkiksi turvallisuusjohtamisen asemointi muuhun johtamiseen nähden. Turvallisuusjohtaminen nähdään erityisesti muusta johtamisesta erillisenä johtamismenetelmänä (Mäkinen 2008, luento). Toiset näkevät sen kiinteänä osana muuta johtamista ja olisivatkin valmiita luopumaan koko käsitteestä (Hanan 2008, luento).

3.2 Turvallisuusjohtamisen kehittyminen Suomessa

Ensimmäiset konkreettiset turvallisuusjohtamista koskevat vaikutteet tulivat Suomeen 1980 – luvulla. Samaan aikaan alkoivat myös suomalaiset yritykset suunnata toimintaansa yhä enemmän ulkomaille ja kansainvälistyä. Turvallisuusjohtamisesta ei vielä puhuttu edes käsitteen tasolla, mutta riskienhallinta nähtiin keskeisenä tekijänä varsinkin yritystoiminnassa. Turvallisuusjohtamisen yleistyttyä Euroopan suurissa teollisuusmaissa ja yrityksissä, alkoi osia siitä rantautua myös Suomeen, jossa sitä alettiin käyttää teollisuuslaitoksissa sekä yhteiskunnallisissa ja poliittisissa yhteyksissä. Teollistumista ja sen tarpeita voikin pitää myös turvallisuusjohtamisen syntymisen eräänlaisena alkutekijänä. Tehtaat oli valjastettava työhön mahdollisimman tehokkaasti ja tapaturmat sekä onnettomuudet laskivat laitosten voittoja. Onkin siis loogista, että ensimmäiset riskianalyysit ja näin ollen turvallisuusjohtaminen kehittyi laskemaan tapaturmista ja onnettomuuksista aiheutuneita menoja.

Turvallisuuslainsäädännön seurattessa teollisuuden esimerkkiä alkoi muodostua myös ensimmäiset käsitykset suomalaisesta turvallisuuskulttuurista. Suomalainen turvallisuuden tutkiminen saavutti nopeasti kansainvälisesti kiitettävän tason ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä alettiin kartoittaa eri aloilla. (Kerko, 2001)

Turvallisuuden uhkakuvat nähtiin ennen kaikkea safety – tyyppisinä ongelmina. Safety – käsite ei ollut vielä vakiintunut tuolloin, mutta sen mukaiset uhkakuvat koettiin selvimpinä uhkina. Kansainvälisestikin 1900 – luvun lopun uhkakuvat nähtiin usein tahattomina onnettomuuksina. Ihmiseen ja työntekijään kiinnitettiin myös paljon huomiota ja turvallisuusjohtaminen alkoikin nopeasti saada henkilömallin mukaisia linjoja. Ajattelu ja varovaisuus omaksuttiin osaksi ammattitaitoa ja myös esimiehet alkoivat kiinnittää huomiota alaistensa ominaisuuksiin. Lainsäädännön kehittyessä myös esimerkiksi työsuojelu ja työturvallisuus ottivat harppauksia eteenpäin. Yhteisöllisyyttä ja yhteisökulttuuria pyrittiin jatkuvasti edistämään, samalla kun lainsäädäntöä edelleen kehitettiin. Ensimmäisiä turvallisuusjohtamisen tunnuspiirteitä alkoi näkyä, mutta nykyisestä turvallisuus- ja laatujohtamisesta ei vielä voitu puhua. (Kerko, 2001)

Turvallisuusjohtaminen ymmärrettiin useilla tavoilla, joka näkyy turvallisuustutkimuksessa vielä nykyäänkin. Toiset halusivat nähdä turvallisuusjohtamisen pelkästään turvallisuudesta määrättyjen lakien noudattamisen apuvälineenä. Toiset taas halusivat enemmän turvallisuusjohtamiselta ja alkoivat jalostaa sitä muun muassa henkilöstöjohtamisen ja eri johtamisjärjestelmien tarpeisiin. Turvallisuusjohtamista alettiin tutkia eri tieteenalojen näkökulmasta ja sitä arvioitiin käyttämällä esimerkiksi Maslow'n tarvehierarkiaa perustelemaan turvallisuusjohtamisen tärkeyttä, ihmisille tärkeiden perustarpeiden kautta.

Lisääntyvän mielenkiinnon myötä aiheesta ja ilmestyi tutkimuksia, joissa kartoitettiin yhä tarkemmin turvallisuusjohtamisen mahdollisia hyötyjä ja haittoja. Ymmärrettiin turvallisuustoiminnan ja turvallisuusjohtamisen erot, jotka auttoivat asemoimaan turvallisuusjohtamista. Lakisääteisen toiminnan lisäksi turvallisuusjohtaminen nähtiin samanlaiseksi yleiseksi johtamiseksi kuin esimerkiksi yritysjohtaminen. (Kerko, 2001) Myöhemmin on kuitenkin kyseenalaistettu turvallisuusjohtamisen luonne yleisenä johtamisena ja haluttu korostaa sen yksilöllisiä ja ainutlaatuisia johtamisen piirteitä. On epäselvää tulisiko sen olla täysin oma kokonaisuutensa vai osa suurempaa johtamisen käsitettä, ja koituisiko kysymyksen ratkaisusta hyötyä kenellekään.

Turvallisuusjohtamisen ja riskienhallinnan keskinäisriippuvuuden hahmottuminen alkoi myös kehittyä kohti nykyistä tilaansa. Henkilöstö nähtiin jälleen tärkeimpänä turvattavana voimavarana ja riskiryhmien kartoittamisella haluttiin vähentää mahdollisia vaaratilanteita. (Kerko, 2001) Riskienhallinta onkin saanut vahvan aseman osana turvallisuusjohtamista ja sen tutkimusta, mikä on varsin ymmärrettävää puhuttaessa kaikesta johtamisesta nykyään, jossa johtajat ovat usein riippuvaisia suunnittelusta ja reaaliaikaisesta tilannetietoisuudesta. Turvallisuusjohtaminen on sittemmin vakiinnuttanut omaa asemaansa hallinnointina, joka pitää koossa ja ohjaa turvallisuustoimintaa ja riskienhallintaa.

3.3 Turvallisuusjohtaminen on turvallisuuden hallintaa

Kuva 5: Miten turvallisuustoiminta liittyy muuhun turvallisuustoimintaan (Huovinen 2004)

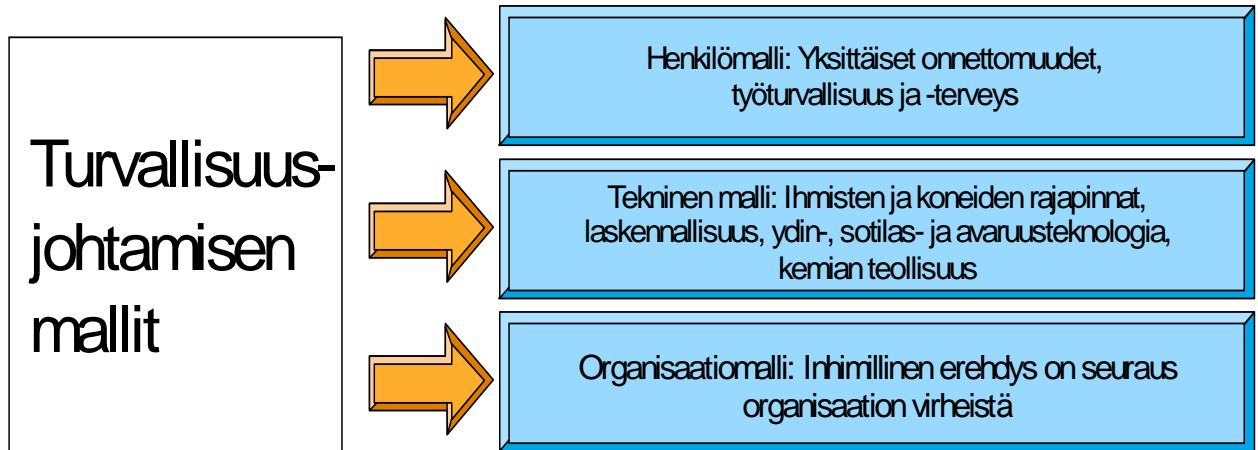
Turvallisuusjohtaminen on kokonaisvaltaista turvallisuuden hallintaa, ja siinä yhdistyvät menetelmien, toimintatapojen ja ihmisten johtaminen. Se pitää sisällään sekä ennakoivan että korjaavan toiminnan ja ajatuksen jatkuvasta parantamisesta. Kuvassa 7 on esitetty, miten turvallisuusjohtaminen nivoutuu yrityksen muuhun turvallisuustoimintaan. Turvallisuuskulttuuri heijastaa organisaation perusarvoja ja olettamuksia, jotka sisältyvät yrityksen toimintaperiaatteisiin. (Huovinen 2004, s.23). Organisaatioille ja yrityksille on tärkeää pystyä yhdistämään turvallisuusjohtaminen ja riskienhallinta toisiinsa. Turvallisuusjohtamisella on vahva side riskienhallintaan ja voisikin sanoa, että mainittavaa turvallisuusjohtamista ei tapahdu ilman riskienhallinnan huomioimista.

Turvallisuusjohtaminen ja riskienhallinta ovat keskeisiä prosesseja pyrittäessä kohti yritysturvallisuutta. Nämä prosessit sulautuvat kiinteästi toisiinsa. Kumpikin käsite on laajentunut tarkoittamaan suunnitelmallista ja jatkuvaa prosessia, joka tähtää organisaation toimintaan vaikuttavien riskien ja heikkouksien tunnistamiseen sekä organisaation toiminnalle vahingollisten tapahtumien ennalta ehkäisyyn. Käsitteiden väljyys ja hyvin yleisluontoinen määrittely vaikeuttavat riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen keskinäisen suhteen ymmärtämistä ja kuvaamista. Riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen tavoitteista voidaan löytää joitakin näkökulmiin liittyviä eroja ja yhtäläisyyksiä. Riskienhallinnalla pyritään erityisesti organisaation liiketoiminnalliseen menestymiseen. Perusideologiana on uhkiin varautuminen ja mahdollisuuksien hyödyntäminen. Riskienhallinta lähtee organisaation strategisesta johtamisesta ja ohjaa päätöksentekoa siltä osin, mitä riskejä otetaan ja mitä vältetään. Yritysturvallisuuden tavoitetaso on myös strategisen tason päätös. (Lanne 2007)

Turvallisuusjohtaminen on turvallisuuden huomioon ottamista strategisissa päätöksissä sekä operatiivisella tasolla. Koska turvallisuusjohtamisella pyritään ennaltaehkäisemään ja rajoittamaan onnettomuuksia ja organisaatiota vahingoittavia tapahtumia, voidaan turvallisuusjohtamisen ideologisenä tavoitteena pitää ihmisiin, ympäristöön ja omaisuuteen (myös tieto ja maine) kohdistuvien haittojen hallittua pienentämistä. Organisaation kannalta turvallisuusjohtaminen on liiketoimintaa tukeva prosessi. (Lanne 2007) Puhuttaessa puolustusvoimien kaltaisista suurista organisaatioista joiden ensimmäinen tavoite ei kuitenkaan ole liiketoiminta tai rahallinen hyöty, voidaan tavoitteita muuttaa paremmin oman organisaation tavoitteisiin sopiviksi, mutta lähtökohtaisesti riskienhallinnan ja turvallisuusjohtamisen suhde toisiinsa ei muutu.

3.4 Turvallisuusjohtamisen mallit

Turvallisuusjohtaminen voi eri organisaatioissa painottua eri tavoin. Organisaatioilla on aina erilaisia tavoitteita ja toimintatapoja, joista on syntynyt tarve luoda malli tai malleja selittämään organisaatioissa vallitsevia turvallisuusjohtamisen painotuksia. Hyvänä esimerkkinä voi käyttää Reasonin kolmea turvallisuusjohtamisen mallia. Reasonin tapa mallintaa turvallisuusjohtamista on kolmijakoinen kenttä, jossa on eriteltynä henkilömalli, tekninen malli ja organisaatiomalli. Kyseessä ei ole ainoa tapa mallintaa turvallisuusjohtamista, sillä erilaisia malleja ovat luoneet myös muut tutkijat, mutta Reasonin mallit ovat kuitenkin kiistatta tunnetuimmat ja yksiselitteisimmät turvallisuuden alalla. Ne sopivat hyvin tutkimukseen puolustusvoimien turvallisuusstrategiasta juuri yksiselitteisyytensä ja selväjakoisuutensa takia. (Hanen 2005, s.38)

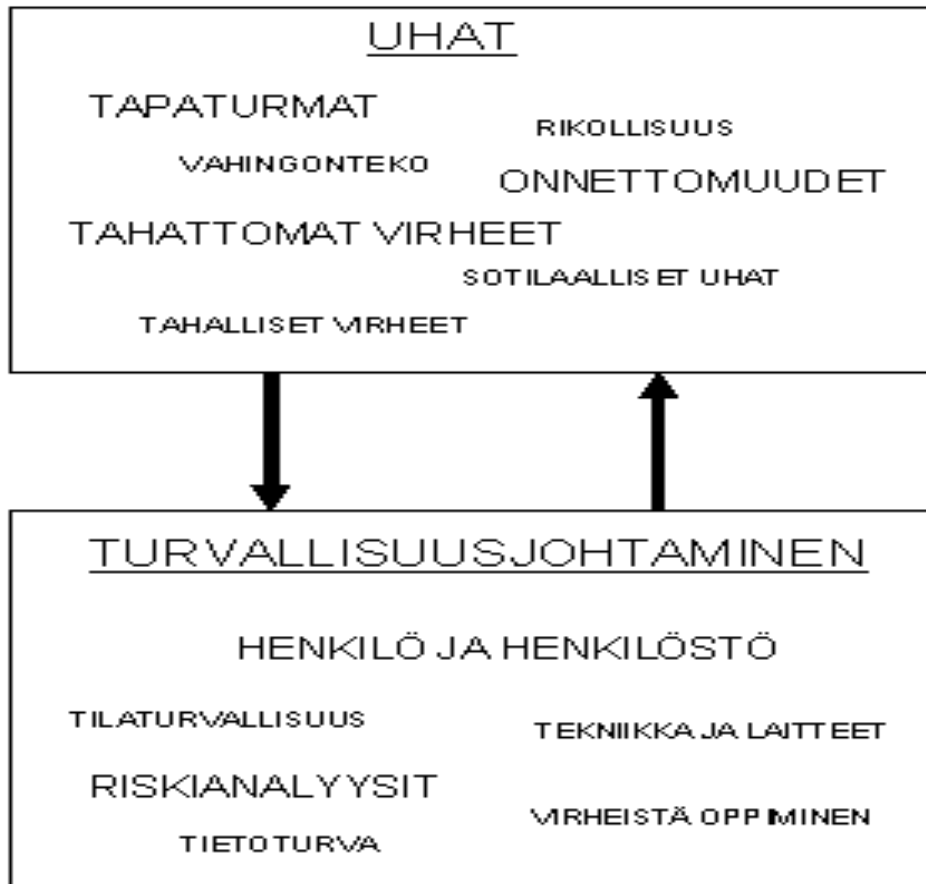

Kuva 6: turvallisuusjohtamisen mallit (Reason 1997)

Turvallisuusjohtaminen ja sen mallit juontavat juurensa teollistumisen ajoille asti, jolloin alettiin kiinnostua turvallisuudesta ja sen johtamisesta eri alojen tehtailla. Turvallisuuteen panostettiin koska sen nähtiin parantavan tuottavuutta. Malleista ensimmäinen eli henkilömalli oli laajasti käytössä jo noihin aikoihin. Henkilömalli on malleista yleisin, ja se keskittyy lähinnä työturvallisuuteen sekä henkilöstön terveyteen, jolloin johtamisen päämääränä on lähinnä tapaturmien ehkäisy.

Malleista seuraava eli tekninen malli taas keskittyy lähinnä ihmisten ja koneiden välisen rajapinnan johtamiseen, jolloin malli on vahvasti esillä teknisillä ja vaativilla aloilla kuten ydin- ja avaruusteollisuudessa. Malli korostaa vaatimaan tekniikkaan liittyviä yksityiskohtia ja ihmisten ammattitaitoisuutta tapaturmien ja onnettomuuksien välttämiseksi. Malli on laajalti käytössä myös sotilasteknologian kanssa työskentelevissä organisaatioissa, joissa järjestelmän turvallinen toiminta on kriittisesti riippuvainen käyttäjiensä toiminnasta.

Kolmantena ja uusimpana on organisaatiomalli, jossa inhimillistä erehdystä pidetään syyn sijasta seurauksena. Malli korostaa proaktiivisia mittareita ja organisaation perusprosessien jatkuvaa uudistamista. Luonteensa takia organisaatiomalli lähentelee jo laatujohtamista ja hämärtää niiden välisiä rajoja, sillä kummatkin ovat tärkeitä organisaation vaarojen vastustuskyvyn lisääjiä. (Hanan 2005, s. 38)

Kuva 7: Turvallisuusjohtamisen asemointi puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiaan.

4. TUTKIMUKSEN KOKOAMINEN JA TULOKSET

4.1 Turvallisuuden ulottuvuudet

Termiin turvallisuus latautuu useita erilaisia merkityksiä (poliittinen, sotilaallinen, yhteiskunnallinen, sosiaalinen, taloudellinen, psykologinen, tekninen, ympäristöön liittyvä) Turvallisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi maailma-, valtio-, yritys- tai yksilökeskeisesti. Usein termi kuitenkin määritellään hatarasti ja sen sisältöä pidetään itsestään selvyytenä. (Lanne ja Kupi 2007)

Turvallisuuden eri alueita on vaikea jakaa täysin security tai safety - käsitteiden alle, mutta tämän hetkisten mallien mukaan, esimerkiksi yksityisiä turvallisuuspalveluja koskevassa hallituksen esityksessä HE 69/2001 todetaan, että turvallisuuden niin kutsuttu security - tyyppinen näkökulma käsittää muun muassa rikosturvallisuuden, kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuden, henkilöturvallisuuden ja tietoturvallisuuden. Safety - näkökulma taas käsittää muun muassa pelastustoiminnan, työsuojelun ja ympäristön suojelun. Käytännössä security - ja safety - näkökulmat usein myös yhtyvät. (YTNK 1999, 2006; HE 69/2001) Kuten aikaisemmassa tutkimuksessa on tuotu esiin, tulevaisuudessa voidaan myös tulla tilanteeseen, jossa turvallisuuskäsitteet security ja safety yhdistyvät tai muuttuvat osaksi suurempaa ja laaja - alaisempaa turvallisuuskäsitettä. Turvallisuudelle ominaiseen tapaan käsitteistön hallinta muodostuneet tulevaisuudessakin tärkeäksi osaksi turvallisuustutkimusta.

Turvallisuus voidaan määritellä menettelytapoihin sitoen: jokin on turvallista, kun tietyt toimenpiteet on toteutettu. Mitattavia kriteerejä turvallisuudelle ei yleensä anneta. Tyypillisesti turvallisuus määritellään riskin kautta: mitä pienempi riski, sen korkeampi turvallisuus. Riski puolestaan määritellään seurauksien ja todennäköisyyden funktiona. Turvallisuus voidaan nähdä ominaisuutena eli toiminnan lopputuloksena sekä käsitteellisenä tavoitteena eli prosessin laatuna. Organisaatioissa eri ihmiset ja yhteisöt voivat määritellä ja nähdä turvallisuuden eri tavoin: esimerkiksi organisaation vastuuna, asenteena tai kulttuurin tuotteena. Turvallisuus voidaan ajatella myös koettuna turvallisuuden tai turvattomuuden tunteena. (Lanne ja Kupi 2007)

Turvallisuudella suojattavina kohteina ja arvoina nähdään tyypillisesti henkilöt, ympäristö, omaisuus, tieto ja maine. Kiinteistö- ja toimitilaturvallisuuden tavoitteena on rakenteellisen turvallisuuden ja turvallisuusvalvonnan toteuttaminen yrityksessä. Rikosturvallisuudessa keskitytään yritystä sekä sisä- että ulkopuolelta uhkaavan rikollisen toiminnan ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. Suojattavia kohteita ovat henkilöstö, omaisuus, toiminta ja tiedot. (Lanne ja Kupi 2007) Rakenteellisen ja rikollisturvallisuuden erottelu näkyy selkeästi myös puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa määrittämällä tavoitteekseen muun muassa rauhan – ajan laitosten sekä henkilöstön turvaamisen kaikissa olosuhteissa. Tavoitteiden saavuttamiseksi on turvallisuuteen nykyaikana panostettava entistä enemmän.

Kalevi Mäkisen mukaan on muistettava, että turvallisuus lähtee työntekijöistä itsestään ja strategisesta suunnittelusta, vanhanaikaisista käsityksistä turvallisuudesta ovien lukitsemisena on syytä sanoutua irti. Etukäteen valmistautuminen ja harjoittelu ovat avainasemassa, kriisitilanteessa on liian myöhäistä luoda organisaation turvallisuutta. (Mäkinen, 2006)

4.2 Turvallisuus käsitteet ja puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategia

Aikaisemmissa luvuissa on vertailtu ja tuotu esiin turvallisuuteen liittyviä tekijöitä ja sen osa – alueita. On käynyt ilmi, että turvallisuus käsitteenä jaetaan usein kahteen erilliseen, mutta toisiaan lähellä olevaan sekä usein toisiaan täydentävään kokonaisuuteen. Englanninkieliset käsitteet security ja safety onkin pyritty avaamaan mahdollisimman kattavasti, jotta niitä voitaisiin käyttää työkaluina selvittämään turvallisuuden luonnetta puolustusvoimissa.

Organisaation turvallisuus on asiain tila, jossa riskit ovat hallinnassa. Puolustusvoimien organisaationa asettama turvallisuuden tavoite on kaikissa olosuhteissa pystyä turvaamaan rauhan ajan laitoksensa ja joukkonsa sekä tukea muita viranomaisia ja sidosryhmiään. (PEturv-os:n PAK 01:02)

Puolustusvoimilla kuten muillakin valveutuneilla organisaatioilla on selkeät suuntalinjat turvallisuuden edistämiseksi, tavoitteena on kaikissa tilanteissa pystyttävä pitämään kiinni turvallisuudelle asetetuista päämääristä. Verrattaessa näitä organisaation tavoitteita aikaisemmin tutkimuksessa esitettyihin tuloksiin turvallisuuden käsitteistä voidaan sanoa, että viimeaikaisten uhkakuvien valossa puolustusvoimien turvallisuustoiminnassa painottuvat safety – tyyppiset turvallisuusuhat. Rauhanaikaisten laitosten ja henkilöstön turvaamisessa suurimmat uhat muodostuvat nykytilanteessa todennäköisimmin onnettomuuksista ja vahingoista. Turvallisuustoiminnan strategia mainitsee onnettomuuksien ohella useammin tahattomuuden ja vahingon, kuin pahansuopaisuuden tai tahallisen vahingon teon aiheuttamat uhat. Uhat ovat kuitenkin riippuvaisia meneillään olevasta maailman tilanteesta sekä useista muista muuttujista, joten kaikkiin mahdollisiin uhkiin on varauduttava kaikkina aikoina.

Puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategia linjaa turvallisuustoiminnan puolustusvoimissa. Siinä määritetään puolustusvoimien turvallisuuden sisältö ja toteuttamisvastuut sekä kehittämisen perusteet. Turvallisuustoiminnan strategia perustuu puolustusvoimien pitkän aikavälin suunnitteluun ja siinä huomioidaan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategia, mutta aikajänne ei kuitenkaan rajaudu tarkasti määritelyihin vuosiin. Puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa käsitellään julkista turvallisuustoimintaa. Tämän vuoksi siinä ei käsitellä turvallisuustiedustelua, poliisitoimintaa puolustusvoimissa, työn perustana olevaa uhka-analyysiä eikä kuvata nykytilaa tarkasti. (PEturv-os:n PAK 01:02)

Puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategian päämääränä on turvata kaikissa tilanteissa rauhan ajan esikuntien, joukko – osastojen, laitosten ja sodan ajan joukkojen päätehtävien häiriötön toteuttaminen. Lisäksi puolustusvoimat tukee muita viranomaisia osana kansallista turvallisuutta. Keskeisiä turvalliseen toimintaan ohjaavia arvoja ovat: korkea moraali, lujuus, yhteistyökyky ja käytännönläheisyys. Turvallisuus jaetaan: 1.toiminnan turvallisuuteen, 2. henkilöturvallisuuteen, 3. tietoturvallisuuteen, 4. fyysiseen turvallisuuteen. (PEturv-os:n PAK 01:02)

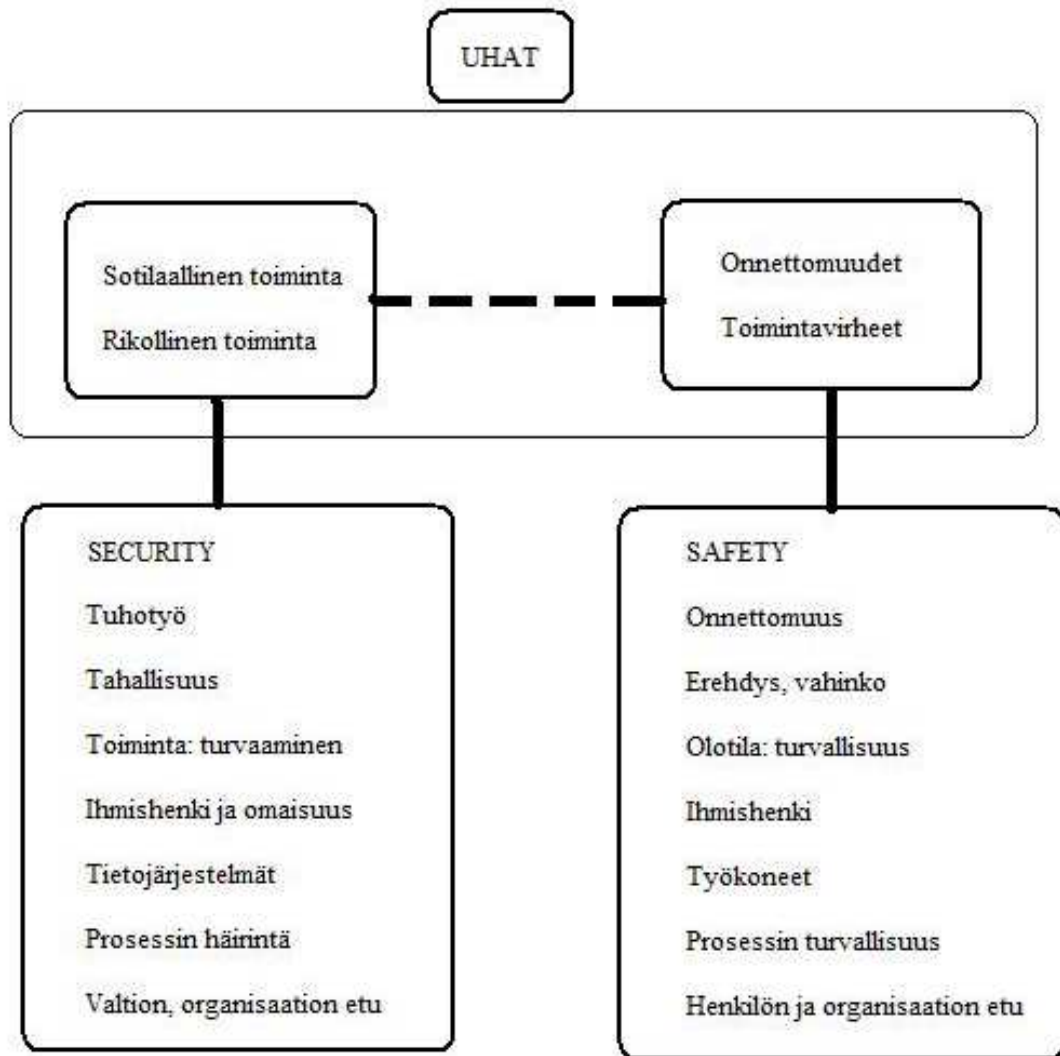
Puolustusvoimien turvallisuus - strategian mukaan puolustusvoimien turvallisuusuhka muodostuu sotilaallisesta toiminnasta, rikollisesta toiminnasta, onnettomuuksista ja toimintavirheistä. Sotilaallisiin uhkiin varautuessa on huomioitava laitton tiedustelu, maanpetoksellinen toiminta, teknisten järjestelmien ja tietoverkkojen koskemattomuus. Rikollisuus puolestaan voi ilmetä häirintänä vahingontekona, materiaali tai tietovarkauksina, pahoinpitelyinä sekä pahimmillaan terrorismina. Onnettomuudet aiheutuvat yleensä omasta henkilöstöstä tai ulkopuolisista syistä kuten luonnon mullistuksista ja tulipaloista. (PEturv-os:n PAK 01:02)

Tutkittaessa puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategian uhkakuvia tarkemmin havaitaan, että uhkien perusteella puolustusvoimat varautuu tasapuolisesti safety- ja security tyyppisiin uhkakuviin. Security – tyyppisiä uhkia ovat puolustusvoimia vastaan suuntautuva sotilaallinen ja rikollinen toiminta, sillä näihin liittyy selvää tuottamuksellisuutta ja tahallisuutta. Safety - tyyppisiä uhkakuvia taas ovat onnettomuuksista ja toimintavirheistä syntyvät uhkakuvat, joihin voi liittää käsitteelle safety ominaiset piirteet kuten vahingon ja tahattomuuden. (www.defmin.fi)

Hyvänä vertailukohteena, turvallisuuskäsitteiden tasaväkiselle ilmenemiselle, toimivat jälleen puolustusvoimien päätehtävät, jotka ovat suoria seurauksia uhkakuvien selvittämisestä ja analysoinnista. On varsin ymmärrettävää, että uhkakuviin varaudutaan näin tasaväkisesti, sillä varautuminen suoritetaan yleensä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja vastaamaan kaikkiin mahdollisiin ongelmatilanteisiin. (www.defmin.fi)

Varautuminen itsessään ei kuitenkaan kerro siitä, millaisia uhkakuvia vastaan puolustusvoimat on joutunut vastaamaan eri tilanteissa. Tutkimukseni keskittyy turvallisuustoiminnan strategiaan, joten en lähde avaamaan puolustusvoimien viimeaikaisia turvallisuustoimintaan liittyviä operaatioita sen tarkemmin. Lienee perusteltua sanoa, että vaikka turvallisuus uhkakuviin varaudutaan tasaväkisesti, jako ei ole toteutuneissa uhkakuvissa niin tasainen security- ja safety käsitteiden välillä. Tärkeää onkin pystyä jatkuvasti uusiutumaan ja tuottamaan reaaliaikaista tilannekuvaa uhista sekä pystyä muuttamaan omaa toimintaa niin, että se parhaiten vastaa ajalle ominaisiin ja uusiin uhkakuviin. (www.defmin.fi)

Tähän liittyen onkin julkaistu uusi ja päivitetty versio turvallisuuspoliittisesta selonteosta, jossa suunnitellaan suuntalinjat tulevalle turvallisuustoiminnalle ja määritellään mahdolliset uhkakuvat. Vuoden 2009 selonteko ei ole suoranaisesti vaikuttanut tähän tutkimukseen, mutta sen suuntalinjat ovat kohtalaisen samanlaiset vuoden 2004 selonteon kanssa. Security- ja safety tyyppisiin uhkakuviin tullaan ilmeisesti varautumaan tasapuolisesti myös tulevaisuudessa, mutta asian tarkempi tutkiminen esimerkiksi turvallisuustoiminnan ja turvallisuusjohtamisen muutoksista puolustusvoimissa jää odottamaan päivitettyä versiota puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiasta. (www.defmin.fi)

Kuva 8: puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategian määrittämät uhkakuvat.

4.3 Turvallisuusjohtaminen puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa

Henkilö- ja henkilöstöturvallisuus ovat keskeisiä päämääriä puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa. Turvallisuusjohtamistakin voi osittain pitää malliltaan henkilömallina, koska henkilöstön turvaaminen on toistuvasti ensimmäisenä puhuttaessa turvallisuustoiminnan strategian päämääristä. Henkilömallia tukee myös se, että henkilöstöön liittyvä turvallisuus on mainittu useammin kuin teknistä mallia tukevat asiayhteydet kuten ihmisten ja koneiden rajapinnat. Turvallisuus on keskeinen arvo puolustusvoimien tavoitteiden täyttämiseksi, ja se myös kuuluu puolustusvoimien koko henkilöstölle (PEturv-os:n PAK 01:02). Suurimmiksi uhkakuviksi määritellyt tapaturmat ja onnettomuudet tukevat myös henkilömallia, koska henkilöstöperäiset ja henkilöstöön kohdistuvat onnettomuudet on useissa kohdissa mainittu suurimmiksi turvallisuusuhiksi. (PEturv-os:n PAK 01:02)

Monitahoisuuden takia turvallisuustoiminnan strategia pyrkii vastaamaan kaikkiin ongelmatilanteisiin luomalla ohjenuoran, jota seuraamalla kokonaisvaltainen turvallisuus tai turva on mahdollista saavuttaa kaikilla osa-alueilla. Luomalla kehitysohjelmia turvallisuus viedään aina yksilötasolle asti, korkeatasoisena ohjeistuksena ja koulutuksena. (Pisto 2004) Voisikin sanoa, että turvallisuusjohtaminen puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategiassa ollaan viemässä yhä enemmän kohti organisaatiomallin mukaista turvallisuusjohtamista. Tavoitteena on pyrkiä tilaan, jossa jatkuvasti uudistuvalla ohjeistuksella pyritään ennakoimaan uhkia sekä kehittämään yksilötasolle asti ulottuvaa turvallisuustietoisuutta. Uusi suuntaus puolestaan veisi perinteistä turvallisuusjohtamista enemmän kohti laatujohtamisen käsitettä, jolloin käsite kenttää tulisi taas tarkistaa ja pohtia väärinkäsitysten välttämiseksi.

4.4 Jatkotutkimuskohteet

Seuraavassa listauksessa on tuotu esiin ja pohdittu huomioita, jotka ovat käyneet ilmi tutkimuksen aikana. Huomiot ovat ensisijaisesti kiteytyksiä asioista, jotka perustuvat eri lähteissä painotettuihin käsityksiin turvallisuudesta.

- Turvallisuus on ihmiselle ominainen perustarve, joka vaikuttaa olennaisesti myös työskentelyyn. Oikeanlaisella turvallisuusjohtamisella voidaan organisaation turvallisuuden lisäksi parantaa sen toiminnan lopputuloksen laatua.
- Turvallisuusjohtaminen on turvallisuustoiminnassa kuin koossapitävä sidosaine, joka koordinoi toimintaa. Turvallisuuden moniulotteinen käsite- ja toimikenttä tarvitsee selkeää ja yksiselitteistä turvallisuusjohtamista toimiakseen.
- Uhkien tunnistaminen on tärkeää puhuttaessa turvallisuuden luomisesta ja hallinnoinnista. Nykyaikaisessa johtamisessa on ratkaisevan tärkeää saada jatkuvasti aikansa tasalla olevaa tilannetietoa organisaation toimintaan vaikuttavista tekijöistä.
- Kaikkia onnettomuuksia ei pystytä estämään, mutta niiden sattuessa ne voidaan ratkaista tehokkaalla toiminnalla ja varautumisella. Jatkuvuuden ja turvallisuusjohtamisen kehittymisen kannalta tapaturmat on raportoitava ja analysoitava niin, että organisaatio voi oppia virheistään.

- Puolustusvoimissa turvallisuuden toteutus on jaettu useisiin kehiin, jotta mahdolliset riskitekijät voitaisiin torjua ns. ulkokehillä. Tarkoituksena on taata tärkeimpien arvojen turvallisuus sisäkehällä joka tilanteessa.
- Puolustusvoimien henkilöstö keskeinen turvallisuustoiminta, käy hyvin ilmi myös turvallisuusjohtamisen painopisteitä vertailtaessa. Toisaalta puolustusvoimienkin turvallisuusjohtaminen pitää sisällään suuntauksia, jotka voivat tulevaisuudessa viedä sen enemmän kohti turvallisuusjohtamisen organisaatiomallia.

Turvallisuuden tutkimukselle tyypillisen moniselitteisyyden takia edellä mainittuja huomioita ei kuitenkaan voida pitää absoluuttisina tosiasioina. Ne muodostavat kuitenkin tutkijan mielestä oleellisia perusteita ja kohteita turvallisuuden tutkimisen jatkamiselle.

5. LÄHTEET:

5.1 Julkaistut lähteet:

- Gray Paul, responding to transport security in a changing regulatory world, 2004.
- Hanen Tom, Komkapt, diplomityö, 2005.
- Hirsjärvi Sirkka ja kumppanit, Tutki ja kirjoita kirja, 2005.
- Huovinen Jakke, diplomityö, TKK, 2004.
- Juuti Pauli ja Vuorela Antti, johtaminen ja työyhteisön hyvinvointi, 2002.
- Kerko Pertti, turvallisuusjohtaminen, aavaranta – sarja, 2001
- Lanne Marinka, väitöstyö aiheesta: Yhteistyö yritysturvallisuuden hallinnassa, VTT, 2007
- Lanne Marinka & Kupi Eija. Teoreettinen malli Suomen security-liiketoiminta-alueista, VTT, julkaisut, 2007
- Mäkinen Kalevi FT, väitöstyö, Strategic Security - A Constructivist Investigation of Critical Security and Strategic Organisational Learning Issues: Towards a Theory of Security Development, Defmin, 2006
- PETURV-OS PAK 01:02 puolustusvoimien turvallisuustoiminnan strategia
- Pisto Martti Herman, Ev, artikkeli, ruotuväki, 1/2004.
- Reason James, managing the risks of organizational accidents, 1997
- Reason James, Human error, 1997.
- Työsuojelun perusteet, 2003
- Virta Jami, Johtamisen laitoksen tutkimusohje, Julkaisusarja 1, tutkimuksia 36.
- Väyrynen Raimo, Artikkelit Turvallisuudesta, Turun sanomat, 1.8.2007
- Valtioneuvoston selonteko, SUOMEN TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka, 2004
- Valtioneuvoston selonteko, SUOMEN TURVALLISUUS- JA PUOLUSTUSPOLITIikka, 2009
- YTNK. Yritysturvallisuuden neuvottelukunta. Helsinki: Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto & Palvelutyönantajat ry, 1999
- YTNK. Yritysturvallisuuden osa-alueet, 2009

5.2 Muut lähteet:

- Hanen Tom, Komkapt, luento, johtamisen jatko-opinnot, turvallisuuskurssi, 2008.
- Mäkinen Kalevi FT, luento, G4S security services OY, 2008.
- www.defmin.fi/puolustuspolitiikka (todennettu 1.4.2009)
- www.edu.fi/oppimateriaali/turvallisuus (todennettu 1.4.2009)
- www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2001/20010069 (todennettu 1.4.2009)
- www.mil.fi/perustietoa/puolustusvoimat (todennettu 1.4.2009)
- www.mil.fi/perustietoa/julkaisut/kokonaismaanpuolustus (todennettu 1.4.2009)
- [www.tekes.fi/ajankohtaista/uutisia/Anne Palkamo/13.6.2006](http://www.tekes.fi/ajankohtaista/uutisia/Anne_Palkamo/13.6.2006) (todennettu 1.4.2009)
- www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2006 (todennettu 1.4.2009)